

Terug naar Cliffrock Castle

Josephine Rombouts

*Terug naar
Cliffrock Castle*

Belevenissen op een Schots kasteel

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2019

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van Sebes & Bisseling
Literary Agency te Amsterdam.

Elke gelijkenis met bestaande personen, gebeurtenissen en plaatsen berust
op louter toeval.

Copyright © 2019 Josephine Rombouts
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's Uitgeverij BV,
Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslag Brigitte Slangen
Omslagbeeld Getty Images
Foto auteur Katja Poelwijk
Binnenwerk Perfect Service

ISBN 978 90 214 1805 6 / NUR 320
www.querido.nl

I knew when I had looked for a long time that I had hardly begun to see.

– *Nan Shepherd*

Inhoud

Proloog
Olympische Hooglanden 9

Deel 1
Personal what? 17

Deel 2
Assisting personally 61

Deel 3
Personal projects 133

Deel 4
Here come the Clearances again 191

Deel 5
Personal manager 247

Deel 6
Managing goodbyes 309

PROLOOG

Olympische Hooglanden

Er veranderde niets aan de toon waarop de kasteelvrouw praatte, maar toch voelde ik dat er opeens iets verschoof, alsof de temperatuur in de kamer een paar graden daalde. Ik voelde het in mijn rug toen we de Round Room in liepen. Terwijl ik probeerde te volgen wat ze me vertelde over de restauratie van de schouw en de kleuren waarin ze de muren wilde hebben, ging ik koortsachtig de laatste paar minuten na: had ik iets gezegd? Iets gedaan? Ik dacht terug, we waren van de White Room naar de hal gelopen en toen de Round Room in... Ja, dat was het: ik was vóór haar de kamer in gelopen.

In Nederland is het ook wel een dingetje, iemand voor laten gaan bij de deur, maar in de setting waarin ik nu werkte was het een Ding. Ik baalde dat het me weer was gebeurd, ik had mezelf nog zo proberen te trainen. Niet alleen uit beleefdheid en om een goede indruk te maken, maar ook omdat het een sportieve ambitie in mij kietelde. Er zijn mensen bij wie het gaat kriebelen zodra ze een stoet mensen een marathon zien lopen, bij anderen gaan de vingers jeuken als ze het geluid horen van tennisballen op gravel, maar ik krijg dus een drang om me te gaan inspannen als ik een hoffelijke omgangsvorm gebezigd zie. Moeilijk doen op de millimeter; ik krijg er meteen zin in.

In het kasteel kreeg ik ruimschoots de gelegenheid om deze hobby uit te leven. Het vereiste niet alleen oefening om iemand voor te laten gaan maar ook om te worden voorgaan door een ander. Soms, als ik met een nederige sta-

pel handdoeken de hal overstak en er een mannelijke gast ook net dezelfde deur door wilde, dan hield ik weleens de pas in. De gast bepaalde het vervolg en het verraste me vaak wie wel en wie niet goed in training was. De man kon verstrooid naar me kijken en doorlopen, me beleefd toeknikkend bij het passeren. Maar opeens was er dan een ander, jong of oud, daar was geen peil op te trekken, die onmiddellijk en soepeltjes de pas inhield en zijn hand uitstak in het 'na u'-gebaar. Een andere keer was het de dakdekker die 'There you go!' riep. En het vereiste dan weer alertheid van mijn kant om net zo soepel voor te gaan, want na een leuk gebaar is niets zo jammer als een hortende reactie.

Het klinkt simpel, dat voor laten gaan, en dat is het ook, maar als je het de hele dag doet, blijken er toch best wat complicerende factoren te zijn: de partij die voor moet laten gaan kan al dichterbij de deur zijn, of in een groepje lopen, of het is een hiërarchisch hoger geplaatste vrouw, die ik dan weer voor moet laten gaan, of je dwaalt samen van kamer naar kamer en bij de vijfde deur vergeet je het omdat je zo druk aan het luisteren bent. Net als het fijne geluid van een goed geraakte bal bij een potje tennis, kreeg ik bij een goed gemikt 'na u' een tevreden 'plop, raak'-gevoel.

Dat ik deze sport op olympisch niveau zou gaan spelen, had ik echter nooit gedacht. Een ochtend lang kreeg ik de gelegenheid om te sparren met de top van het Britse team en we bereikten hoogtes waarvan ik niet had gedroomd ze ooit te zullen bereiken.

De kasteelvrouw, de kasteelheer, de terriër en de factor gingen een bijgebouw bekijken en ik mocht mee omdat ik nu de *personal assistant* was. Het was een stallencomplex met appartementen erin waarin vroeger de staljongens en paardenverzorgers verbleven. Het geheel was totaal verval- len: grote gaten in het pleisterwerk toonden het riet dat gebruikt was in de plafonds, de verf bladderde van de muren

en stukken vloer waren weggerot zodat je de paarden in de stal beneden kon zien. Er was al weleens geprobeerd wat gaten te dichtten; er stonden zakken met puin en er lagen losse balken in de kamers terwijl pakken gipsplaten over de vloeren lagen verspreid. Vandaag zou worden besloten of er een grondiger renovatie zou kunnen plaatsvinden.

We parkeerden voor de poort en liepen over de ronde keitjes de binnenplaats op. Zodra ik de eerste hindernis zag, begon het te kriebelen: de toegang was een smalle deuropening met een even smalle gang erachter. Maar hij was niet moeilijk, al werd hij wel een beetje onorthodox genomen: de kasteelvrouw ging eerst, dat sprak voor zich, maar terwijl ze liep, praatte ze tegen haar man. Die moest haar dus volgen, terwijl hij eigenlijk mij voor had willen laten gaan. Ik zag zijn dilemma en draalde een beetje zodat ik hem niet in verlegenheid bracht. De factor liet mij natuurlijk voorgaan en zo kwamen we binnen.

Meteen gaf het parcours ons een nieuwe uitdaging: er was een grote zitkamer met daarop uitkomend een kleine zijkamer. De intocht was makkelijk: mevrouw ging in de zijkamer staan en vroeg iets aan mij, ik volgde haar, toen kwam de kasteelheer, daarna de factor. Daar stonden we op vier vierkante meter, en nu moesten we er weer uit. Er zat niets anders op: de factor stond het dichtst bij de uitgang en moest dus als eerste uit het vertrekje stappen, toen ik en daarna de kasteelheer. Door in de grote kamer meteen stil te staan, ons om te draaien en ruim baan te maken voor de kasteelvrouw, probeerden we deze gebrekkige zet goed te maken. Maar toch, half puntje eraf.

De trap naar boven was een makkie, alhoewel je eigenlijk als man natuurlijk niet achter een vrouw de trap op mag lopen. De kasteelvrouw gaf niemand de tijd om daarover na te denken, want ze was al boven voor we het wisten.

De samenstelling van het team bleef steeds om interessante afwegingen vragen:

De kasteelvrouw gaat altijd voor, want zij is zowel de hoogste in rang als een vrouw; de kasteelheer is even belangrijk maar geen vrouw; de factor heeft weliswaar een langere staat van dienst dan ik en is belangrijker in deze bespreking, maar ik ben een vrouw.

De hindernissen op de eerste verdieping waren divers en origineel: nauwe deuropeningen en smalle gangen werden aangevuld met schuine daken, gaten in de vloer en zakken met bouwmaterialen.

De eerste kamer werd weer genomen met een klassieke zet: vrouw, vrouw, man, man, maar direct bij de tweede kamer kwam er een variatie: mevrouw praatte met de factor terwijl ze naar binnen liep. Haar vragen beantwoorden liet de factor prevaleren boven het voor laten gaan van zijn superieur, de kasteelheer (een gewaagde maar strategische keuze) en de andere aanwezige vrouw (jammer maar onvermijdelijk). De beweging werd nog boeiender doordat er een plat pakket gipsplaten van ongeveer een meter hoogte in de deuropening geschoven stond waar iedereen overheen moest stappen, tegelijkertijd ervoor zorgend niet zijn hoofd te stoten tegen het schuine dak. Ik dacht dat ik de kasteelheer voor moest laten gaan, anders zou hij de allerlaatste zijn, maar hij gaf mij met een hoofdknikje te kennen dat dat echt niet ging. Ik probeerde me zo zakelijk mogelijk over het pakket heen te werken en de kasteelheer volgde. De uittocht uit deze kamer was iets rommeliger dan voorzien, omdat de terriër van de kasteelvrouw klem kwam te zitten tussen het pakket en de deur. Toen ging de kasteelheer vóór mij langs de kamer uit om het beest eruit te halen, maar de beenzwaai over het pakket bleek veeleisender dan hij had gedacht. Een klein oponthoud dat iedereen beleefd negeerde. Gelukkig geen blessures.

Toen we weer in volmaakte formatie via een half ingestorte muur en een tros elektriciteitskabels onze intocht in de badkamer hadden gedaan, had ik ondertussen zo veel

adrenaline dat ik bijna in het gat viel waar de plankenvloer was opengebroken.

Maar het mooiste kwam nog, en totaal onverwacht. De inspectie was afgelopen en we gingen allemaal naar onze auto. Vier auto's in de schaduw van de poort. De kasteelheer stond haaks achter ons geparkeerd, dus die reed als eerste weg. Door het portierraam zag ik dat de kasteelvrouw nog uitgebreid bezig was de hond te installeren in haar Range Rover, maar toch aarzelde ik met vertrekken, want misschien was zij nog niet klaar met de wedstrijd. Ik wist niet of voor laten gaan ook gold voor auto's, daarvoor leken veiligheid en verkeersregels belangrijker. Voor de zekerheid wachtte ik in de personeels-BMW. Het duurde een tijd, maar ik bleef wachten. Gelukkig maar, want zonder om te kijken reed ze ineens in volle vaart naar achteren, voor mij langs en tot op een paar centimeter van de neus van de auto van de factor. Ze knikte me vrolijk toe in het voorbijgaan en verliet het terrein.

Ik benijdde haar om die stalen zenuwen van de professional die zich van de trapeze stort in het volle vertrouwen dat ze zal worden opgevangen door de andere teamleden. De enige die er nog stond was de factor, die als eerste in zijn auto was gaan zitten en al die tijd op de kasteelvrouw had zitten wachten. Of gold nog steeds de regel 'dames gaan voor'? Even aarzelde ik. Toen haalde ik diep adem, schakelde en gaf flink gas, ging rakelings langs hem heen en reed achter de kasteelvrouw aan. Mijn handen ontspanden rond mijn stuur toen ik ongeschonden op de weg zat, en in mijn spiegel zag ik dat de factor op gepaste afstand volgde. In deze moderne karavaan reden we de laan af, terug naar het kasteel, en ik twijfelde er niet aan of we zouden daar aangekomen nog een paar potjes 'na u' doen.

DEEL 1

Personal what?

Land Rovers wassen

‘No.’

‘O. Kun je me vertellen wie ik het dan kan vragen, Shaun?’

‘*You can ask whoever you want,*’ zei Shaun afgemeten, en hij draaide zich om en liep weg.

Mij bij de Land Rover achterlatend.

Ik was er nog niet helemaal achter wat het inhield, de persoonlijke assistent zijn van de kasteelvrouw. De aanwezigingen waren zoals gewoonlijk tamelijk schetsmatig geweest.

‘Mijn moeders PA,’ zei mevrouw reminiscerend, ‘die kwam iedere dag. Van tien tot vier zat ze in de studeerkamer en ze regelde álles voor mijn moeder. Ik ben meer een *hands on girl*, ik regel mijn zaken liever zelf.’ Ze moest hebben gevoeld dat dit een ontmoedigend statement was voor haar verse PA, want ze keek me vrolijk aan: ‘Ik weet zeker dat we goed samen zullen werken.’ Ze dacht even na. ‘Jij kunt ervoor zorgen dat alle auto’s klaarstaan voor gebruik als ik kom.’ En daarmee was de kous af en vertrok ze.

De factor kwam het dichtst bij zeggen dat hij iets gewoon niet ging doen: ‘Je moet het me niet kwalijk nemen dat ik het contract nog niet af heb. Ik ben bang dat je er wel even op zult moeten wachten, want contracten opstellen is niet mijn sterkste punt.’ Ik had geen Cambridge-certificaat nodig om dit te vertalen als: vergeet het maar. Aangezien hij de

financiële kant heel secuur en voor mij voordelig had geregeld, en hij de betaling ook meteen in gang had gezet, morde ik niet. Hij wist waarschijnlijk nog minder dan ik wat mijn functieomschrijving was. De kasteelvrouw had nog nooit een PA aangesteld voor haar zaken in het Schotse kasteel. Ik had weleens een mail ontvangen van de PA die haar andere zaken regelde maar had alleen een vaag idee van wat die allemaal deed. Ik wist sinds kort tenminste dat ik moest zorgen dat bij haar aankomst de voertuigen schoon en gebruiksklaar gereedstonden.

De inzet was ondertussen verhoogd. Twee jaar geleden was ik alleen maar uit geweest op een baan, nu wilde ik uit alle macht déze baan behouden. Onze zoons waren ingeburgerd op hun school, de jongste op de dorpschool, de oudste had met succes de overstap naar de middelbare school in het stadje gemaakt. Ze waren tweetalig en hadden vriendjes. Voor het eerst van hun leven waren ze deel van een groep en werden ze geaccepteerd zoals ze waren. Dat wilden we koste wat het kost zo houden.

We voelden ons thuis op het schiereiland, we woonden in een cottage aan de mooiste kust ter wereld, we gaven muziek- en toneelles op een paar basisscholen. We hadden hechte vriendschappen opgebouwd op het schiereiland en daarbuiten. Gek genoeg versterkte het ver weg wonen onze band met familie en vrienden in Nederland, want iedereen die ons opzoekt, bleef minstens een week omdat het anders de moeite niet was.

Tjibbe kreeg gestaag meer leerlingen en concerten en zijn aanstelling bij het conservatorium werd vast. Het bleef echter te weinig om van te leven. Ik had her en der geprobeerd te solliciteren, maar het werk dat ik vond was of te ver weg, of werd erg slecht betaald, en als het dat allemaal niet was, werd ik niet aangenomen omdat native speakers de voorkeur kregen.

Het bleef zo dat mijn functioneren in het mijnenveld van

het kasteel bepaalde of we in ons huis konden blijven wonen, onze kinderen naar hun scholen konden laten gaan, deel konden blijven van de gemeenschap op het schiereiland en boodschappen konden doen. Ik had altijd braaf ingevuld bij sollicitaties dat ik stressbestendig was en nu werd daar écht een beroep op gedaan.

Op een donkere wintermorgen sprak ik Shaun aan om mijn PA-klus te klaren. Naast zijn herdersstaf zwaaide hij ook de scepter over de garage van het landgoed. Ik nam aan dat hij de aangewezen persoon was om me te helpen de Land Rovers schoon en onder dak te krijgen voor de winter. Fout, zag ik aan de manier waarop hij zijn kin naar voren stak.

Later probeerde ik mijn licht op te steken bij de factor. ‘Dat moet je aan de tuinman vragen,’ zei hij behulpzaam. Ik besloot het via Abigail te spelen, de onderhuishoudster en de vrouw van de tuinman.

Abigail leek voorbereid op mijn vraag. De snelheid waarmee ze ‘nee’ zei verraadde dat. Verder zei ze niets.

‘Abigail,’ probeerde ik, ‘het is best lastig voor mij met de nieuwe klussen die ik krijg als PA om te weten wie ik aan moet spreken om wat te doen. Heb je misschien een tip voor me?’

En of ze die had.

‘Probeer niet een tweede Helen te zijn,’ begon ze haar vermaning. Helen was de vrouw die had moeten vertrekken van het landgoed omdat ze zo was opgegaan in haar taak dat ze zich eerst bij de andere werknemers en later bij de kasteelvrouw onmogelijk had gemaakt. ‘Je hebt Shaun al tegen je in het harnas gejaagd. Ze houden er niet van om gekoeioneerd te worden door... nou, door niemand. De enige van wie ze bevelen aannemen, is de factor. En de kasteelvrouw, natuurlijk.’

‘Dus ik moet zelf alle Land Rovers gaan wassen?’

Ik probeerde het als een neutrale vraag te laten klinken.

Abigail hief haar kin zodat ze streng langs haar neus op me neer kon kijken. Een hele toer, want ik was een behoorlijk stuk langer. Het begon me te dagen dat mijn lengte waarschijnlijk een van de dingen was die meer impact had dan ik vermoedde. Heel irritant als een vrouw letterlijk boven je uittoert en je ook nog eens vraagt haar klusjes op te knappen. Als die vrouw een miljonair is én je baas, valt het nog te slikken, maar als het een omhooggevalen huishoudster is uit een onbenullig klein landje aan de overkant van het water, die met een raar accent Engels praat, dan is het een stuk minder verteerbaar.

‘Iedereen is hier verantwoordelijk voor zijn eigen voertuig,’ zei Abigail ferm. ‘Jij maakt hem vies, jij maakt hem schoon. Dat is de regel.’

‘Alleen gaat het niet om mijn eigen voertuigen en maak ik ze niet vies, het zijn de voertuigen van de kasteelvrouw.’

Abigail liet zich niet vangen door mijn misplaatste gevoel voor logica: ‘Je neemt ze allemaal tegen je in als je zo door gaat. Je bent te bot, daar houden ze niet van.’

Dat het incident onderwerp van gesprek was geworden buiten de boerderij, kwam ik de volgende dag te weten.

‘Hi, Clyde.’

‘Hallo Josephine, goedmorgen.’ Mijn buurman stopte op het pad dat naar zee voerde en zijn hond kwam me kwispelend begroeten. De vinnige wind joeg de golven op totdat ze wit schuimden en de meeuwen lieten zich meeglijden op de wind.

‘Hoe gaat het met je nieuwe functie?’

Blijkbaar had hij met Tjibbe gepraat en wist hij dat mijn functie op het kasteel was uitgebreid, dacht ik. Hopeloos naïef om te denken dat alleen Tjibbe nieuws kon verspreiden. Clyde keek neutraal belangstellend, gewoon, als iemand die een praatje maakt, dus ik zei dat het goed ging, dat ik nog een beetje aan het zoeken was naar wat mijn taken-

pakket was en hoe ik alles moest organiseren.

‘Een boel nieuwe taken zeker?’ Weer die toon van tamelijk kleurloze belangstelling.

‘Nou, nog niet zo heel veel, ik denk dat het meeste zich langzaamaan zal aandienen.’

‘En krijg je een beetje hulp?’

Eindelijk ging er heel zachtjes een belletje rinkelen.

‘Hoe bedoel je, Clyde?’

Zijn gezicht brak open in een wolvige grijns. Zijn staalblauwe ogen fonkelden en zijn brede schouders schudden van ingehouden plezier.

‘Ik heb tegen de factor gezegd dat als niemand jouw auto’s wil wassen, ik het voor je zal komen doen.’

‘Maar... hoe weet jij dat? En waarom weet de factor ervan?’

‘O, ik sprak Gilbert.’

‘Van wie had Gilbert het?’

‘Ach, die had het gehoord van Garth. Shaun had bij hem staan klagen.’

‘En de factor?’

‘Ian had het van mij. Ik zei dat als die kerels jou het leven zuur gingen maken, ik langs zou komen om alle auto’s te wassen die je gedaan wilt hebben.’

Geraakt door deze hulpvaardigheid en behoorlijk ontdaan dat dit kleine incident al stof tot zoveel gesprekken had gegeven, bedankte ik Clyde en liep verder.

‘Je bent gewoon te direct,’ zei Abigail de volgende dag nog eens. ‘Dat is omdat je Nederlands bent, daar kun je niets aan doen. Ik ben er nu aan gewend, maar het komt nogal cru over.’

Tsja, maar dat kon ik er niet uit halen; ik deed mijn best, maar ik bleef anders. Die middag ging ik op zoek naar Shaun. Ik reed naar de Home Farm, een complex van schuren, stallen en werkplaatsen. Ik kwam er nooit, ik had er

niets te zoeken en het lag voorbij het kasteel, de andere kant op van mijn huis, de school en het postkantoor. Na een tijdje ronddwalen door de schemerige stenen gebouwen vond ik de *head farmer* in de garage onder een auto die op de brug stond.

‘Hi, Shaun, ik kom mijn excuus aanbieden.’ Er was vast een subtielere openingszet mogelijk geweest, maar ik kon er even niet op komen. De koude wind woei door de onverwarmde stenen ruimte, waarvan de grote houten deuren opengeschoven stonden.

Shaun liet zijn armen zakken en keek me met wijd openesperde ogen aan. Zijn wollen pet hing achter op zijn hoofd.

‘Voor wat er gebeurde een paar dagen geleden,’ verduidelijkte ik, omdat hij niets zei. ‘Ik vroeg je om de Land Rover van mevrouw te wassen.’

‘Ja ja, dat is oké,’ zei Shaun snel.

‘Nee, dat was niet oké,’ vervolgde ik, ‘ik begrijp nu dat dat helemaal niet jouw taak is. Maar dit is allemaal nogal nieuw voor me en ik probeer uit te vinden bij wie ik moet zijn voor klussen die mij gevraagd zijn om te regelen.’

Shaun maakte een afwerend gebaar en schoof met twee handen zijn wollen pet terug op zijn hoofd, zodat hij me niet meer hoefde aan te kijken. Ik voelde dat het heel onsportief van me was om aan te houden, maar ik wist geen andere manier. Ik kon helemaal niet tegen onderhuidse spanningen. En dat een oudere man als Shaun zou denken dat ik hem op mijn boodschappen uit wilde sturen omdat ik promotie had gehad, zat me zo dwars dat het opwoog tegen dit ongemakkelijke gesprek.

‘Het spijt me echt. Ik hoop dat je mijn excuses wilt accepteren?’

‘Ja, het is goed.’ Hij keek me even vluchtig aan en dook weer onder de auto. Hij sleutelde boven zijn hoofd met een ijzeren tang zo lang als zijn arm.

‘Dank je.’ Ik liep de garage uit en liet mijn adem gaan.